

قائمة المصادر والمراجع

KAYNAKLAR

أولاً: المراجع العربية:

◆ إبراهيم أنيس:

- دلالة الألفاظ، مكتبة الأنجلو المصرية، القاهرة 2010م.
- من أسرار اللغة، مكتبة الأنجلو المصرية، القاهرة 2010م.
- الأصوات اللغوية، مكتبة الأنجلو المصرية، القاهرة 2013م.

◆ إبراهيم مصطفى:

- إحياء النحو، مكتبة الآداب، القاهرة 2013م.

◆ السعيد شنوكة:

- بنية الجملة العربية، عالم الكتب، القاهرة 2010م.

◆ أيمن أمين عبد الغني:

- النحو الكافي، دار ابن خلدون، الطبعة الثالثة، 2002م.

◆ تمام حستان:

- اللغة بين المعيارية والوصفية، عالم الكتب، الطبعة الرابعة، القاهرة 2000م.
- الخلاصة النحوية، عالم الكتب، الطبعة الثالثة، القاهرة 2009م.
- اللغة العربية معناها ومبناها، عالم الكتب، الطبعة السادسة، القاهرة 2009م.
- مناهج البحث في اللغة، مكتبة الأنجلو المصرية، القاهرة 2013م.

◆ جمال عبد الناصر عيد عبد العظيم:

- الصدارة في الجملة العربية، مكتبة الآداب، الطبعة الأولى، القاهرة 2010م.

◆ حسام أحمد قاسم:

- المحتوى الدلالي للوظائف النحوية، منشورات ن. القضاة، الطبعة الثالثة، القاهرة 2013م.

◆ شوقي حسن أحمد:

- قواعد اللغة التركية، مكتبة دار الثقافة العربية، القاهرة 2002م.

- المدخل إلى علم اللغة الحديث، مكتبة دار الثقافة العربية، القاهرة 2016م.

◆ صبري المتولي:

- علم الصرف العربي، أصول البناء وقوانين التحليل، دار غريب، القاهرة 2004م.

◆ عباس حسن:

- النحو الوافي، دار المعارف، القاهرة 2012م.

◆ علي أبو المكارم:

- مقومات الجملة العربية، دار غريب للنشر والتوزيع، الطبعة الأولى، القاهرة 2006م.

- التراكيب الإسنادية، مؤسسة المختار للنشر والتوزيع، 2007م.

◆ علي الجارم، ومصطفى أمين:

- النحو الواضح، الدار المصرية السعودية، القاهرة 2014م.

◆ فؤاد نعمة:

- ملخص قواعد اللغة العربية، المكتب العلمي للتأليف والترجمة، الطبعة الرابعة

والعشرون، صدرت الطبعة الأولى منه في مايو 1973م.

◆ كلاوس برينكر:

- التحليل اللغوي للنص، ترجمة: أ.د. سعيد حسن بحيري، مؤسسة المختار للنشر والتوزيع، الطبعة الثانية، القاهرة 2010م.

◆ ماريو پای:

- أسس علم اللغة، ترجمة أ.د. أحمد مختار عمر، عالم الكتب، الطبعة التاسعة، القاهرة 2014م.

◆ محمد إبراهيم عبادة:

- معجم مصطلحات النحو والصرف والعروض والقافية، مكتبة الآداب، القاهرة 2011م.

◆ محمد أحمد خضير:

- التركيب والدلالة والسياق، مكتبة الأنجلو المصرية، القاهرة 2005م.

◆ محمد حماسة عبد اللطيف:

- الجملة في الشعر العربي، مكتبة الخانجي، القاهرة 1990م.
- بناء الجملة العربية، دار غريب للنشر والتوزيع، القاهرة 2003م.

◆ محمد هنكيرمن:

- قواعد اللغة التركية، ترجمة وتعريب: محمد حقي صوتشين، دار انكين للنشر، أنقرة 2003م.

◆ محمود السَّعْران:

- علم اللغة، مقدمه للقارئ العربي، دار الفكر العربي، الطبعة الثانية، القاهرة 1997م.

◆ يوسف الحمادي:

- النحو في إطاره الصحيح، مكتبة مصر، القاهرة 1990م.
- القواعد الأساسية في النحو والصرف، الهيئة العامة لشئون المطابع الأميرية، القاهرة 1998م.
- المعجم الوسيط، مجمع اللغة العربية، مكتبة الشروق، الطبعة الخامسة، القاهرة 2011م.

ثانياً: المراجع التركية:

1. AKAY, Asuman, (1998), Cevat şakir Kabağaçaçlı'nın "Gülen Ada" Hikâyesindeki Cümle Yapısının Ğncelenmesi, Resalet Al-Mağrek Dergisi, Yedinci Sayı, Doğu Arağtırma Merkezi, Kahire Üniversitesi.
2. _____ , (2000), Hilmi Yavuz'un Ğiir Dili üzerine Bir Ğnceleme, Resalet Al-Mağrek dergisi, Dokuzuncu Sayı, Doğu Arağtırma Merkezi, Kahire Üniversitesi.
3. _____ , (2008), Türkçe Söz Dizimi Ve Ğki Hikaye Üzerinde Ğnceleme, Kahire.
4. ATABAY N., ÖZEL S., ÇAM A., (2003), Türkiye Türkçesinin Sözdizimi, Paratay Yayınları., Ğstanbul, 2. basım.
5. BANGUOĞLU , Tahsin, (2007), Türkçenin Grameri, TDK Yayınları, 8.baskı, Ankara.
6. BĞLGEĞĞL, Kaya, (2009), Türkçe Dilbilgisi, Salkımsöğüt Yayınları, 3.basım, Erzurum.
7. Büyük Türkçe Sözlük, (2011), Türk Dil Kurumu Yayınları, 11.basım, Ankara.
8. ÇOTUKSÖKEN, Yusuf, (1992), Dil ve Edebiyat Terimleri Sözlüğü, Cem Yayınları, 1.basım.
9. ÇOKUM, Sevinç , (1998), Beyaz Bir Kıyı, Ötüken Neğriyat, Ğstanbul.

10. _____ , (2008), Bizim Diyar, Ötüken Neğriyat, 7.basım, İstanbul.
11. _____ , (2010), Hilal Görününce, Ötüken Neğriyat, 11.basım, İstanbul.
12. EDİSKUN, Haydar, (2010), Türk Dilbilgisi, Remzi Kitabevi, 12.basım, İstanbul.
13. ERGİN, Muharrem, (2013), Türk Dil Bilgisi, Bayrak Yayınları, İstanbul.
14. GENCAN, Tahir Nejat, (2007), Dilbilgisi gisi, Tek Ağaç Yay., Ankara.
15. HENGİRMEN, Mehmet, (2007), Türkçe Dilbilgisi, Engin Yayınları, 9.basım, Ankara.
16. İLERİ, Canan, (2010), Türkiye Türkçesinde Düzim ve Düzime Bağlı Anlatım Bozuklukları, Ürün yayınları, 2.basım, Ankara.
17. İLERİ, Emrullah - ÖZAY, İbrahim, (2010), Türkçe Arapça kapsamlı sözlük, Fecr Yayınları, 2.basım, Ankara.
18. KARAAĞAÇ, Günay, (2009), Türkçenin Söz Düzimi, KCSİT Yayınları, İstanbul.
19. KARAHAN, Leyla ve ERGÖNENÇ, Dilek, (2000), Türkçe Sarf ve Nahiv, TDK Yayınları, 13.baskı, Ankara.
20. _____ , (2008), Türkçede Söz Düzimi, Akçağ Yayınları, 13.baskı, Ankara.

21. KARAÖRS, M. Metin, (2005), Karşılaştırmalı çekil ve Cümle Bilgisi (Cümle Tahlilleri), Akçağ Yayınları, Ankara.
22. KOÇ, Nurettin, (1992), Dilbilgisi Terimleri Sözlüğü, Ğnkılap Yayınları, Ğstanbul.
23. KORKMAZ, Zeynep ve diğlerleri, (2007), Türk Dili ve Kompozisyon, Ekin Yayınları, Ankara.
24. KÜLTÜRAL, Zuhal, (2009), Türkiye Türkçesi Cümle Bilgisi, Simurg Yayınları, Ğstanbul.
25. MUTÇALI, Serdar, (2004), Türkçe-Arapça Sözlük, Dağarcık Yayınları, Ğstanbul.
26. MUTÇALI, Serdar, (1995), Arapça-Türkçe Sözlük, Dağarcık Yayınları, Ğstanbul.
27. ÖZKAN, Mustafa - SEVGİNÇLĖ, Veysi, (2008), 3F Yayınları, Ğstanbul.
28. ÖZTÜRK, Rıdvan, (1994), Yeni Uygur Türkçesi Grameri, TDK Yayınları, Ankara.
29. REDHOUSE SÖZLÜĞÜ, (2011), Türkçe-Osmanlıca-Ğngilizce, 19.basım, Ğstanbul.
30. SAMĖ, Ėemsettin, (2013), Kamus-ı Türkî, Kapı Yayınları, 7.basım, Ğstanbul.

تعريف بالمؤلف

الاسم: محمد عيد عبد القادر.

الوظيفة الحالية: مترجم، وسكرتير بالسفارة التركية بالقاهرة.

البريد الإلكتروني:

الدرجة العلمية: حاصل على درجة الماجستير في اللغة التركية بتقدير ممتاز، كلية الآداب جامعة القاهرة عام 2015م. وموضوعها (بناء الجملة التركية في المجموعة القصصية "ساحل أبيض" للكاتبة سوينج چوقوم) إشراف: أ.د. زينب سعد زغلول أبو سنة، أستاذ اللغة التركية وآدابها، كلية الآداب - جامعة القاهرة. وإشراف مشترك أ.د. آسمان آقاي، أستاذ اللغة التركية بجامعة مرمرة، إسطنبول.

عمل مترجماً في العديد من المحافل الرسمية والمعارض الدولية.

عمل - لفترة - سكرتير الملحق التعليمي بالسفارة التركية.

عمل سكرتيراً ومترجماً في جمعية "رجال الأعمال الأتراك- المصريين" ثم نائباً لمدير الجمعية لمدة ثلاث سنوات.

عمل في مجال تدريس اللغة التركية للعرب، وكذلك تدريس اللغة العربية لغير الناطقين بها.

نماذج مختارة لكيفية تحليل الجمل في اللغة التركية

CÜMLE TAHLİLLERİ

(1)

**SAHİPSİZ OLAN MEMLEKETİN BATMASI HAKTIR;
SEN SAHİP OLURSAN BU VATAN
BATMAYACAKTIR.**⁽¹⁾

(Mehmet Akif Ersoy, Safahat)

Bu beyitte iki cümle vardır: يوجد جملتين في هذا البيت الشعري:

1. Sahipsiz olan memleketin
batması haktır.

الجملة الأولى هي :

Cümlelerin Öğeleri:

عناصر الجملة هي :

- haktır : yüklem

الخبر (المسند)

- sahipsiz olan memleketin
batması : özne

المبتدأ (المسند إليه)

Kelime Grupları:

المركبات:

- sahipsiz olan memleketin
(ty)/ batması (tn) : belirtili
isim tamlaması

مركب إضافي

- sahipsiz olan (s) / memleket
(i) : sıfat tamlaması

مركب وصفي

- sahipsiz (i)/ ol- (yardımcı
fiil) : birleşik fiil

فعل مركب

2. Sen sahip olursan/ bu vatan/ batmayacaktır.

Cümlelerin Öğeleri:

- batmayacaktır : yüklem
- bu vatan : özne
- sen sahip olursan : zarf

Kelime Grupları:

- bu (s) / vatan (i) : sıfat tamlaması
- sen (ö)/ sahip olursan (y): zarf-fiil grubu
- sahip (i) / ol- (yardımcı fiil) : birleşik fiil

الجملة الثانية هي :

عناصر الجملة هي :

الفعل

الفاعل

ظرف

المركبات:

مركب وصفي

فصائل ظروف فعلية

فعل مركب

(2)

**KORKMA! SÖNMEZ BU ŞAFAKLARDA YÜZEN AL SANCAK;
SÖNMEYEN YURDUMUN ÜSTÜNDE TÜTEN EN SON OCAK.
O BENİM MİLLETİMİN YILDIZIDIR, PARLAYACAK;
O BENİMDİR, O BENİM MİLLETİMİNDİR ANCAK.⁽¹⁾**
(Mehmet Akif Ersoy)

Bu kıtada altı cümle vardır:

يوجد ست جمل في أبيات الشعر السابقة:

1. cümle: "Korkma !"

الجملة الأولى هي:

Cümlenin Öğeleri:

عناصر الجملة هي:

- korkma : yüklem

فعل (مسند)

- sen : gizli özne

فاعل مستتر (مسند إليه مستتر)

2. cümle:

الجملة الثانية هي:

"Bu şafaklarda yüzen al sancak, yurdumun üstünde tüten en
son ocak sönmeden sönmez"

Cümlenin Öğeleri:

عناصر الجملة هي:

- sönmez : yüklem

المسند

- Bu şafaklarda yüzen al
sancak : özne

مسند إليه

(1) أبيات الشعر هذه للشاعر التركي المعروف محمد عاكف ارسوي، وهذه الأبيات هي مطلع النشيد الوطني التركي.

Bak: Karaörs, Metin; Karşılaştırmalı Şekil Ve Cümle Bilgisi, Akçağ yay., 1.baskı, Ankara 2005, s. 241

- yurdumun üstünde tüten
en son ocak sönmeden : zarf
tamlayıcısı

ظرف

Kelime Grupları:

المركبات:

- Bu şafaklarda yüzen (s)/ al
sancak (i) : sıfat tamlaması

مركب وصفي

- Bu şafaklarda yüzen :
sıfat-fiil grubu

فصائل صفات فعلية

- Bu şafaklarda : yer
tamlayıcısı

متمم

- Bu (s)/ şafaklar (i) : sıfat
tamlaması

مركب وصفي

- al (s)/ sancak (i) : sıfat
tamlaması

مركب وصفي

- yurdumun üstünde tüten en
son ocak sönmeden : zarf-fiil
grubu

فصائل ظروف فعلية

- yurdumun üstünde tüten
(s)/ en son ocak (i) : sıfat
tamlaması

مركب وصفي

- yurdumun üstünde tüten :
sıfat-fiil grubu

فصائل صفات فعلية

- | | |
|--|---------------------|
| - yurdumun üstünde : yer
tamlayıcısı | متمم |
| - yurdumun (ty)/ üstü (tn) :
belirtili isim tamlaması | مركب إضافي |
| - en son (s)/ ocak (i) : sıfat
tamlaması | مركب وصفي |
| - en (s)/ son (i) : sıfat
tamlaması | مركب وصفي |
| 3. cümle: "O benim milletimin
yıldızıdır" | الجملة الثالثة هي : |
| Cümlelerin Öğeleri: | عناصر الجملة هي : |
| - benim milletimin yıldızıdır :
yüklem | المسند |
| - O : özne | مسند إليه |
| Kelime Grupları: | المركبات : |
| - benim milletim-in (ty)/
yıldız-ı (tn) : belirtili isim
tamlaması | مركب إضافي |
| - benim (ty)/ milletim (tn) :
iyelik grubu | |
| 4. cümle: "parlayacak" | الجملة الرابعة هي : |
| Cümlelerin Öğeleri: | عناصر الجملة هي : |
| - parlayacak : yüklem | المسند |

- O : özne

مسند إليه

5. cümle: "O benimdir"

الجملة الخامسة هي:

Cümlenin Öğeleri:

عناصر الجملة هي:

- benimdir : yüklem

المسند

- O : özne

مسند إليه

6. cümle: "O ancak benim
milletimindir"

الجملة السادسة هي:

Cümlenin Öğeleri:

عناصر الجملة هي:

- benim milletimindir :
yüklem

المسند

- O : özne

مسند إليه

- ancak : zarf

ظرف

Kelime Grupları:

المركبات:

- benim (ty)/ milletim (tn) : iyelik grubu

(3)

**İSTANBUL'DA ÇOK ZAMAN YAŞAMIŞ, YAŞADIKÇA
BİRÇOK ŞEHTLERİ SEVMİŞ, SEVDİKÇE ONLARI ZAMANIN
DERİNLİĞİNE DOĞRU ENİNE BOYUNA ÖĞRENİMİŞ BİR
İNSAN, YAŞI İLERLEDİKÇE, ÖĞRENDİKLERİYLE O KADAR
DOLAR / Kİ / BU ŞEHRİN SONU GELMEZ GÜZELLİKLERİ
OLDUĞUNA İNANIR.⁽¹⁾**

(Yahya Kemal Beyatlı, Aziz İstanbul)

Bu metinde "ki" edatı ile
bağlanmış iki cümle vardır:

في هذا النص قامت الأداة "كي" بربط
جملتين:

1. cümle:

الجملة الأولى هي:

İstanbul'da çok zaman yaşamış, yaşadıkça birçok semtleri sevmiş,
sevdikçe onları zamanın derinliğine doğru enine boyuna öğrenmiş
bir insan, yaşı ilerledikçe, öğrendikleriyle o kadar dolar.

Cümlelerin Öğeleri :

عناصر الجملة هي :

- dolar : yüklem

المسند

- İstanbul'da çok zaman yaşamış, yaşadıkça birçok semtleri
sevmiş, sevdikçe onları zamanın derinliğine doğru enine boyuna
öğrenmiş bir insan : özne

مسند إليه

- yaşı ilerledikçe : zarf

ظرف

- öğrendikleriyle : zarf

ظرف

- o kadar : zarf

ظرف

Kelime Grupları:

المركبات:

- İstanbul'da çok zaman yaşamış (s) / yaşadıkça birçok semtleri sevmiş (s) / sevdikçe onları zamanın derinliğine doğru enine boyuna öğrenmiş (s) / bir insan (i) : sıfat tamlaması
- bir (s) / insan (i) : sıfat tamlaması مركب وصفي
- İstanbul'da (yt) / çok zaman (z) / yaşamış (y) : sıfat-fiil grubu فصائل صفات فعلية
- çok (s) / zaman (i) : sıfat tamlaması مركب وصفي
- yaşadıkça (z) / birçok semtleri (bln) / sevmiş (y) : sıfat-fiil grubu فصائل صفات فعلية
- birçok (s) / semtler (i) : sıfat tamlaması مركب وصفي
- sevdikçe (z) / onları (bln) / zamanın derinliğine doğru (z) / enine boyuna (z) / öğrenmiş (y) : sıfat-fiil grubu فصائل صفات فعلية
- zamanın derinliğine doğru : edat grubu فصائل أداة

- zamanın (ty)/ derinliği(tn)

: belirtili isim tamlaması

- enine (i) / boyuna (i) :

tekrar grubu

- yaşı (ö) ilerledikçe (y) :

zarf-fiil grubu

- o kadar : edat grubu

2. cümle :

Bu şehrin sonu gelmez güzellikleri olduğuna inanır.

Cümlelerin Öğeleri :

- inanır : yüklem

- o : özne

- bu şehrin sonu gelmez
güzellikleri olduğuna : yer
tamlayıcısı

Kelime Grupları:

- bu şehrin sonu gelmez
güzellikleri (ty)/ olduğu (tn)

: belirtisiz isim tamlaması

- bu şehrin (ty)/ sonu
gelmez güzellikleri (tn) :
belirtili isim tamlaması

مركب إضافي

توكيد لفظي

فصائل ظروف فعلية

فصائل أداة

الجملة الثانية هي :

عناصر الجملة هي :

المسند

مسند إليه

متمم

المركبات :

مركب إضافي

مركب إضافي

- sonu gelmez (s)/
güzellikleri (i) : sıfat
tamlaması

مركب وصفي

- sonu (ö)/ gelmez (y) :
sıfat-fiil grubu

فصائل صفات فعلية

- bu (s) / şehir (i) : sıfat
tamlaması

مركب وصفي

(4)

**“YUNUS EMRE, YENİ VATAN COĞRAFYASININ
TOPRAKTAN YÜKSELEN BÜTÜN GÜZEL SESLERİNİ TÜRK
HALK DİLİYLE BİRLEŞTİRMİŞ, ANADOLU TÜRKÇESİNE O
ÇAĞLARA KADAR HİÇBİR TÜRKÇEDE GÖRÜLMEMİŞ BİR
MUSİKİ İŞLEMİŞTİR.” (1)**

(Nihat Sami Banarlı, Türkçenin Sırları)

Bu metinde iki cümle vardır:

يوجد جملتين في هذا النص:

1. cümle :

الجملة الأولى هي:

“Yunus Emre, yeni vatan coğrafyasının topraktan yükselen
bütün güzel seslerini Türk halk diliyle birleştirmiş(tir)”

Cümlelerin Öğeleri :

عناصر الجملة هي:

birleştirmiş(tir) : yüklem

المسند

Yunus Emre: özne

مسند إليه

yeni vatan coğrafyasının

مفعول به معرفة

topraktan yükselen bütün

güzel seslerini : belirtili nesne

Türk halk diliyle : zarf

ظرف

Kelime Grupları :

المركبات:

Yunus Emre : birleşik isim

اسم علم مركب

yeni vatan coğrafyasının (ty)/ topraktan yükselen bütün
güzel sesleri (tn) :

belirtili isim tamlaması

مركب إضافي

topraktan yükselen (s) /
bütün güzel sesler (i) : sıfat
tamlaması

مركب وصفي

bütün (s) / güzel sesler (i) :
sıfat tamlaması

مركب وصفي

güzel (s) / sesler (i) : sıfat
tamlaması

مركب وصفي

topraktan (yt)/ yükselen (y)
: sıfat-fiil grubu

فصائل صفات فعلية

yeni (s) / vatan coğrafyası (i)
: sıfat tamlaması

مركب وصفي

vatan (ty)/ coğrafyası (tn) :
belirtisiz isim tamlaması

مركب إضافي

Türk (ty)/ halk dili (tn) :
belirtisiz isim tamlaması

مركب إضافي

halk (ty)/ dili (tn) :
belirtisiz isim tamlaması

مركب إضافي

2. cümle:

الجملة الثانية هي:

Anadolu Türkçesine o çağlara kadar hiçbir Türkçede
görülmemiş bir musikî işlemiştir.

Cümlelerin Öğeleri:

عناصر الجملة هي:

işlemiştir : yüklem

المسند

(o, Yunus Emre) : özne

مسند إليه

o çağlara kadar hiçbir
Türkçede görülmemiş bir
musikî : belirtisiz nesne
Anadolu Türkçesine : yer
tamlayıcısı
Kelime Grupları :
o çağlara kadar hiçbir
Türkçede görülmemiş (s) / bir
musikî (i) : sıfat tamlaması
bir (s) / musikî (i): sıfat
tamlaması
o çağlara kadar (z) hiçbir
Türkçede (yt) görülmemiş (y):
sıfat-fiil grubu
hiçbir (s) / Türkçe (i): sıfat
tamlaması
o çağlara kadar : edat grubu
o (s) / çağlar (i): sıfat
tamlaması
Anadolu (ty)/ Türkçesi (tn) :
belirtisiz isim tamlaması

مفعول به نكرة

متمم

المركبات:

مركب وصفي

مركب وصفي

فصائل صفات فعلية

مركب وصفي

فصائل أداة

مركب وصفي

مركب إضافي

(5)
ANNEM DİKKATLE SOKAK KAPISINI KİLİTLİYOR.⁽¹⁾

Cümlelerin Öğeleri:

- kilitleyor : yüklem

- Annem : özne

Kelime Grupları:

- sokak (ty)/ kapısı (tn) :
belirtisiz isim tamlaması

عناصر الجملة هي:

المسند

مسند إليه

المركبات:

مركب إضافي

(1) Akay Asuman, A.g.e. , s. 82

(6)
**“İFFET HANIM BENİ KUCAKLAR, SAÇLARIMI DEFALARCA
 ÖPÜP KOKLARDI.”⁽¹⁾**

Bu metinde iki cümle vardır:

يوجد جملتين في هذا النص:

1. cümle:

الجملة الأولى هي:

İffet Hanım beni kucaklar.

Cümlenin Öğeleri:

عناصر الجملة هي:

- kucaklar : yüklem

المسند

- İffet Hanım : özne

مسند إليه

Kelime Grupları:

المركبات:

- İffet Hanım : ünvan grubu

لقب

2. cümle:

الجملة الثانية هي:

saçlarımı defalarca öpüp koklardı.

Cümlenin Öğeleri:

عناصر الجملة هي:

- öpüp koklardı : yüklem

المسند

- İffet Hanım : özne

مسند إليه

- saçlarımı : belirtili nesne

مفعول به معرفة

- defalarca : zarf

ظرف

Kelime Grupları:

المركبات:

(1) Akay Asuman, A.g.e. , s. 88

- saçlarımı defalarca öpüp :
zarf-fiil grubu

فصائل ظروف فعلية

- öpüp koklardı : birleşik fiil

فعل مركب

- (benim) (ty)/ saçlarım (tn)
: belirli isim tamlaması

مركب إضافي

(7)

**“SABAHTAN AKŞAMA KADAR BİR KÖŞE KOLTUĞUNDA
DUA EDİYORDU.” (1)**

Cümlelerin Öğeleri:

- dua ediyordu : yükem
- o : gizli özne

Kelime Grupları:

- sabahtan akşama kadar :
edat grubu
- sabahtan akşama : tekrar
grubu
- bir köşe koltuğu : sıfat
tamlaması
- köşe koltuğu-nda : belirtisiz
isim tamlaması
- dua (i)/ et- (y.f.) : birleşik
fil

عناصر الجملة هي:

المسند

مسند إليه

المركبات:

فصائل أداة

توكيد لفظي

مركب وصفي

مركب إضافي

فعل مركب

(8)

“DİL, HER GÜN KONUŞULMAK SURETİYLE İŞLENİR. KONUŞAN, DIŞ ÂLEMDE BULUNAN BİR VARLIĞI VEYA DUYGU VE DÜŞÜNCESİNİ ANLAMAK İÇİN, BİLDİĞİ KELİME VE DEYİMLERE BAŞVURUR. ONLAR YETİŞMEZSE, YENİ KELİME VE DEYİMLER İCAT EDER YAHUT BİLİLEN KELİMELERİN YERLERİNİ DEĞİŞTİRİR.”⁽¹⁾

(Mehmet Kaplan, Kültür ve Dil)

Bu metinde üç cümle vardır:

يوجد ثلاث جمل في هذا النص:

1. cümle: “Dil, her gün konuşulmak suretiyle işlenir.”

الجملة الأولى هي:

Cümlenin Öğeleri:

عناصر الجملة هي:

- işlenir : yüklem

المسند

- dil : özne

مسند إليه

- her gün konuşulmak

ظرف

suretiyle : zarf

Kelime Grupları:

المركبات:

- her gün konuşulmak

فصائل أداة

sureti(yle) (ile) : edat grubu

- her gün konuşulmak sureti :

مركب إضافي

belirtisiz isim tamlaması

- her gün konuşulmak : isim-

فصائل أسماء الأفعال

fiil grubu

- her gün : sıfat tamlaması

مركب وصفي

(1) Özkan, Mustafa; A.g.e. , s.233

2. cümle:

الجملة الثانية هي:

"Konuşan, dış âlemde bulunan bir varlığı veya duygu ve düşüncesini anlamak için, bildiği kelime ve deyimlere başvurur."

Cümlelerin Öğeleri:

عناصر الجملة هي:

- başvurur : yükem
- konuşan : özne
- bildiği kelime ve deyimlere :
yer tamlayıcısı
- dış âlemde bulunan bir varlığı
veya duygu ve düşüncesini
anlamak için : zarf

مسند

مسند إليه

متمم

ظرف

Kelime Grupları:

المركبات:

- dış âlemde bulunan bir varlığı
veya duygu ve düşüncesini
anlamak için : edat grubu
- dış âlemde bulunan bir varlığı
veya duygu ve düşüncesini
anlamak : isim-fiil gr.
- dış âlemde bulunan bir
varlığı veya duygu ve
düşüncesini : bağlama grubu
- dış âlemde bulunan (s) /
bir varlığı (i) : sıfat tamlaması

فصائل أداة

أسماء الأفعال

مركب عطفی

مركب وصفي

- dış âlemde bulunan : sıfat-fiil grubu

فصائل صفات فعلية

- dış âlem : sıfat tamlaması

مركب وصفي

- bir varlık : sıfat tamlaması

مركب وصفي

- duygu ve düşünce : bağlama grubu

مركب عاطفي

- bildiği kelime ve deyimler :
sıfat tamlaması

مركب وصفي

- kelime ve deyimler :
bağlama grubu

مركب عاطفي

3. cümle: (Şartlı bir yapıdır)

الجملة الثالثة هي:

"Onlar yetişmezse, yeni kelime ve deyimler icat eder yahut bilinen kelimelerin yerlerini değiştirir."

Cümlelerin Öğeleri:

عناصر الجملة هي:

Onlar yetişmezse (şart kısmı, yardımcı cümle)

- yetişmezse : yükem

مسند

- onlar : özne

مسند إليه

yeni kelime ve deyimler icat eder yahut bilinen kelimelerin yerlerini değiştirir. (esas cümle, sıralı yapıda)

- icat eder : yükem

مسند

- o : özne

مسند إليه

- yeni kelime ve deyimler :
belirtisiz nesne

مفعول به نكرة

- | | |
|---|-----------------|
| - yahut : cümle dışı unsur
(bağlaç) | عنصر غير إسنادي |
| - değiştirir : yüklem | المسند |
| - o : gizli özne | مسند إليه مستتر |
| - bilinen kelimelerin yerlerini
: belirtili nesne | مفعول به معرفة |
| Kelime Grupları: | المركبات: |
| - yeni kelime ve deyimler :
sıfat tamlaması | مركب وصفي |
| - kelime ve deyimler :
bağlama grubu | مركب عطفی |
| - icat et- : birleşik fiil | فعل مركب |
| - bilinen kelimelerin yerleri :
belirtili isim tamlaması | مركب إضافي |
| - bilinen kelimeler : sıfat
tamlaması | مركب وصفي |

(9)
**DİLERİM Kİ FÂNÎ DÜNYADA HİÇ KİMSE
ÖMRÜNÜ MİHNETLE TELEF ETMESİN.
FAKAT KÂMİL ADAM OLMAK İSTERSE,
ELEM ÇEKTİĞİNE ESEF ETMESİN.⁽¹⁾**

(Rıza Tevfik Bölükbaşı)

Bu kıtada iki cümle vardır: يوجد في أبيات الشعر هذه جملتين:

1. cümle: (ki'li birleşik) الجملة الأولى هي:

Dilerim ki fânî dünyada hiç kimse

Ömrünü mihnetle telef etmesin.

Cümlenin Öğeleri: عناصر الجملة هي:

Temel cümlenin öğeleri:

- | | |
|--------------------------|-----------------|
| - dilerim : yüklem | المسند |
| - ben : gizli özne | مسند إليه مستتر |
| - fânî dünyada hiç kimse | مفعول به |
| ömrünü mihnetle telef | |
| etmesin : nesne | |

"fânî dünyada hiç kimse ömrünü mihnetle telef etmesin."

Yardımcı cümlenin öğeleri:

- | | |
|----------------------------|----------------|
| - telef etmesin : yüklem | مسند |
| - hiç kimse : özne | مسند إليه |
| - ömrünü : belirtili nesne | مفعول به معرفة |

(1) Özkan, Mustafa; A.g.e. , s.258

- fânî dünyada : yer
tamlayıcısı

متمم

- mihnetle : zarf

ظرف

Kelime Grupları:

المركبات:

- fânî dünya : sıfat tamlaması

مركب وصفي

- hiç kimse : sıfat tamlaması

مركب وصفي

- telef et- : birleşik fiil

فعل مركب

2. cümle: (Şartlı birleşik)

الجملة الثانية هي:

"Fakat kâmil adam olmak isterse,

Elem çektiğine esef etmesin."

Temel cümlelerin öğeleri:

- esef etmesin: yüklem

المسند

- o : gizli özne

مسند إليه مستتر

- elem çektiğine : zarf

ظرف

- kâmil adam olmak isterse :
zarf

ظرف

- fakat : cümle dışı unsur

عنصر غير إسنادي

Fakat kâmil adam olmak isterse

Yardımcı cümlelerin öğeleri:

- İsterse : yüklem

مسند

- o : özne

مسند إليه

- kâmil adam olmak :
belirtisiz nesne

مفعول به نكرة

- fakat : cümle dışı unsur
Kelime Grupları:

عنصر غير إسنادي
المركبات:

- kâmil adam olmak : isim-fiil
grubu

فصائل أسماء الأفعال

- kâmil adam : sıfat tamlaması

مركب وصفي

- elem çek- : birleşik fiil

فعل مركب

- esef et- : birleşik fiil

فعل مركب

مسرد أسماء الأدباء والشعراء الأتراك الذين اقتبست من اشعارهم وكلماتهم في الأمثلة المستعملة في الكتاب:

- Ahmet Bican Ercilasun
- Ahmet Haşim
- Abdülkadir Hayber
- Ahmet Hikmet Müftüoğlu
- Ahmet Hamdi Tanpınar
- Ahmet Muhip Dıranas
- Abdülhak Şinasi Hisar
- Aşık Veysel
- Cemal Kurnaz
- Cemil Meriç
- Cahit Sıtkı Tarancı
- Emine Işınsoy
- Faruk Nafiz Çamlıbel
- Falih Rıfkı Atay
- Halide Edip Adıvar
- Kemal Tahir

- Mehmet Akif Ersoy
- Mustafa Kutlu
- Mehmet Kaplan
- Memduh Şevket Esendal
- Necip Fazıl Kısakürek
- Nihat Sami Banarlı
- Ömer Seyfettin
- Peyami Safa
- Refik Halit Karay
- Reşat Nuri Güntekin
- Sevinç Çokum
- Sait Faik Abasıyanık
- Şükrü Karaca
- Tarık Buğra
- Yahya Kemal Beyatlı
- Yavuz Bülent Bakiler
- Yakup Kadri Karaosmanoğlu